Шәһәр күләмендә Татар халкы һәм Татарстан тарихы фәненнән татар телендә үткәрелә торган олимпиаданың мәктәп этабы җаваплары
2025-2026 нчы уку елы
10-11 нче сыйныф

Иң югары балл – 53 балл

1. 1917 елның апрелендә мөселман социалистик комитетының (МСК) башлыгы булып кем билгеләнә? (1 б.)
Г

2. 1920 елның 27 маенда: (1 б.)
В

3. Татарстан АССР Югары Советы Президиумының татар язуын латин алфавитыннан кириллица нигезендәге алфавитка күчерү турындагы Указ кайчан кабул ителә? (1 б.)
Г

4. Татар мәдәнияте өлкәсендә аерым уңышлар өчен бирелә торган Г. Тукай исемендәге Дәүләт премиясе ничәнче елда булдырыла? (1 б.)
Б

5. Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы арасында «Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары белән Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр алмашу турында Шартнамә»гә кайчан кул куела? (1 б.)
А

6. Казан дәүләт университетының 200 еллыгы кайчан билгеләп үтелә? (1 б.)
В

7. 2005 елның 26 августында Казанның 1000 еллыгына багышланган паркта кемгә һәйкәл куела? (1 б.)
Г

8. Кайсы музей Казан Кремле музейлары комплексына карамый? (1 б.)
В

9. 1996 елда Казанда Дәүләт Зур концерт залы төзелә. 2000 елда аңа кемнең исеме бирелә? (1 б.)
Б

10. Казан метрополитенының биш станциядән торган беренче линиясе кайчан ачыла? (1 б.)
Г

11. Сезнең алдыгызда ТАССР шагыйрьләре һәм язучылары исемлеге. Шулар арасыннан Бөек Ватан сугышында катнашкан өч әдипне күрсәтегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен – 2 б., иң югары – 6 б.)
А, В, Г

12. ТАССРда Бөек Ватан сугышы елларына караган вакыйгаларны даталары белән туры китерегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен – 2 б., иң югары – 8 б.)

А	Б	В	Г
2	3	4	1

13. Даталарны һәм вакыйгаларны туры китерегез. (Һәрбер дөрес җавап өчен – 2 б., иң югары – 10 б.)

А	Б	В	Г	Д
4	1	2	3	5

14. Вакыйгаларны хронологик тәртиптә урнаштырыгыз: (Тулы дөрес җавап өчен 5 б.).
Б Д А Г В

15. Түбәндәге текстны игътибар белән укыгыз. Сорауларга җавап бирегез. (Иң югары – 4 б.)
Казан оборона чиге, Казан каймасы. Немец гаскәрләреннән саклану максатыннан төзелгән

16. Фоторәсемдә кем сурәтләнгән? Әлеге шәхеснең тормыш юлы һәм иҗаты турында белгәннәрегезне языгыз. (Кем сурәтләнгән – 1 б., һәрбер биографик факт өчен – 1 б.; иң югары – 10 б.)

Муса Җәлил.

Татар халкының герой шагыйре. Булачак шагыйрь Муса Мостафа улы Җәлилов 1906 елның 15 февралендә Оренбург губернасы Мостафа авылында дөньяга килә. Алты яшеннән авыл мәктәбендә, аннан соң 1914-1917 елларда Оренбургтагы атаклы “Хөсәения” мәдрәсәсендә белем ала. 1931 елда Мәскәү университетының әдәбият бүлеген тәмамлый. 1939 елда Җәлилне Татарстан Язучылар берлегенең җитәкчесе итеп сайлыйлар. 1942 елның җәендә Волхов фронтында, дошман чолганышында калып, авыр яраланган хәлдә, фашистлар кулына әсирлеккә эләгә. Шагыйрь әсирлектә дә көрәшен туктатмый. Муса Җәлил яшерен оешмага керә, аның җитәкчеләреннән берсе була. Бер хыянәтче аларның серләрен фашистларга хәбәр итә. Шуннан соң Җәлилне һәм аның иптәшләрен Берлиндагы Моабит төрмәсенә ябалар. Шагыйрь анда да туган иленә тугрылыклы булып кала. Искиткеч рухи ныклык күрсәтә. Үлем җәзасы көтеп торганда да, туган илгә, халыкка тирән мәхәббәт белән сугарылган, фашистларга көчле нәфрәтен белдергән шигырьләр язып, аларны үзе ясаган кечкенә дәфтәрләргә теркәп бара.

1944 елның февраль аенда Җәлилгә һәм аның көрәштәшләренә Дрезденда суд була. Фашистик хәрби суд аларны, «дәүләткә каршы җимерү эше» алып баруда гаепләп, үлем җәзасына хөкем итә. Шул елның 25 августында Плетцензее төрмәсендә унбер җәлилченең гомере өзелә.

Җәлилнең әсирлектә язган шигырьләре бөтен дөньяга билгеле. Татарстанга аның ике дәфтәре кайтты. Аларны бөтен дөньяда «Моабит дәфтәрләре» дигән исем белән беләләр.